

BUTLLETÍ

DE LA

Institució Catalana d'Història Natural

2.ª SÈRIE.

BARCELONA, FEBRER, 1921.

VOL. I — NÚM. 2.^{on}

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ CIENTÍFICA DEL 3 DE FEBRER DE 1921

Presidència del Sr. A. BOFILL i POCH

Assisteixen els membres Srs. P. BARNOLA, BATALLER, BROQUETAS, CODINA, FAURA, MALUQUER, (JOAQ.), MAS DE XAXARS, ZARIQUIEY i VILASECA, secretari.

Els dos proposats en la Sessió anterior, són membres admesos per aclamació.

El Sr. Secretari llegeix l'informe de la revisió de la Comptabilitat de l'any 1920, feta, segons acord del Consell General de Desembre, pels Srs. P. BARNOLA i S. MALUQUER, i que diu així:

« Els suscribents, delegats en el darrer Consell per a procedir a la revisió de comptes i estat de Caixa al finir l'exercici econòmic de 1919 a 1920, testifiquen per la present haber fet dita revisió amb els comprovants a la vista; i declaren la perfecta exactitut del llibre de comptes, al ensem que demanen un vot de gràcies per al Tresorer de l'INSTITUCIÓ, Sr. CODINA per el cel que demostra en son escomés, i el estat gens desfavorable de nostra caixa, en les presents circumstàncies econòmiques generals. I en testimoni de conformitat i en compliment de la delegació rebuda ho rubriquen.

Barcelona 23 de gener de 1921. »

A proposta d'aquests membres i en vista de llur informació, es dona al Sr. CODINA un vot de gràcies per la seva comesa financiera durant el passat any.

De M. E. HARLÉ es reb la lletra següent agraïnt, el nomenament de Membre Corresponent de la INSTITUCIÓ,

«Bordeaux le 30 janvier 1921

Monsieur le Président

Je reçois, aujourd'hui, la lettre officielle par la quelle vous m'informez que l'INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL m'a nommé Membre Correspondant.

Je suis hautement flatté et très touché de cet honneur et vous prie, Monsieur le Président, de faire part à l'INSTITUCIÓ et d'agréer pour vous-même, l'expression de ma vive reconnaissance.

De puis mon premier voyage à Barcelone, en 1880 on 1881, alors que mon oncle M. PARTIOT y était Consul Général de France, j'ai fait plusieurs dizaines d'excursions dans la région comprise entre la frontière et Lleida et Tarragone et j'ai conservé la meilleur souvenir de la beauté et de l'intérêt de ce magnifique pays, ainsi que de l'amabilité et de l'esprit de progrès de ses habitants.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Président, l'expression de la haute considération de votre dévoué serviteur.—E. HARLÉ.»

A continuació són fetes les següents

COMUNICACIONS VERBALS:

Sobre l'Homenatge al Dr. Cadevall.—El Sr. MAS DE XAXARS dona compte d'haver assistit, en representació de l'INSTITUCIÓ, tal com aquesta l'hi havia encomanat segons Ofici del 13 de Gener, al Homenatge al Dr. CADEVALL que amb motiu de la recepció oficial de llur Herbari, tingué lloc en el Departament de Botànica del Museu de Catalunya el dia 15 de Gener del corrent any.

L'acte va ésser iniciat pel regidor D. Lluís NICOLAU president actual de la Junta de Ciències Naturals, amb un bell parlament enaltint l'importància de la obra catalana del Dr. CADEVALL i la constància i el desinterés en els 50 anys de treballar-hi. Llàstima que la seva salut no li permetès assistir-hi i veure com la seva obra era apreciada.

L'Herbari suma més de 8000 exemplars, la majoria catalans segons consta en un bonic llibret que va ésser repartit. Aquest conté: Un retrat de l'autor, un pròleg pel Dr. FONT i QUER titulat *El Dr. Cadevall i la seva Obra* i una llista dels gèneres de l'Herbari i nombre de plects de cada un.

Pipistrellus nathusii (Keys. & Blas.) a la prov. de Tarragona.—El Sr. d'AGUILAR-AMAT comunica que a l'única cita catalana autèntica d'aquest Quiròpter, St. Pere de Vilamajor, Montseny, (AGUILAR-AMAT. Segona llista de Quiròpters catalans, BUTLL. INST. CAT. HIST. NAT., desembre 1920), té d'afegir-se St. Carles de la Ràpita en el delta de l'Ebre. El nostre consoci Sr. NOVELLAS BOFILL, recol·lector del Museu de Ciències Naturals va portar del dit terme i del punt anomenat l'Encanyissada, tres exemplars de la susdita espècie. Aquesta troballa confirma l'opinió del Sr. CABRERA LATORRE (Faura Ibèrica. Mamífers, p. 115, 1914) en dir que l'àrea de P.

nathusii deu ésser la mateixa que la de *P. pipistrellus* (Schr.) malgrat no ésser trobat a la Península Ibèrica fins a les hores més que a Madrid, El Escorial i a Mafra en Portugal. També comprova que aquesta espècie passa l'hivern a Europa, quan menys en sa part meridional i per tant no és espècie migratòria.

Rectificació necessària.—El mateix membre manifesta que en el número d'octubre del pròxim passat any i en la Secció de «Comunicacions verbals», amb el títol *Un bonic insectívor de Nuria* es diu que el P. de BARNOLA va trobar el dia 2 de setembre en la font del Bisbe Belloch, un animaló que és sens dubte *Microtus (Chionomys) nivalis aquitanicus* Mill. Habent comunicat dit exemplar R. P. de BARNOLA, S. J., s'ha pogut estudiar en el Laboratori de Mastologia i Anatomia comparada del Museu de Ciències Naturals, resultant ésser verament un insectívor, *Neomys fodiens* (Schr.), propi de la fauna pirenenca, doncs els únics exemplars autèntics de Catalunya estudiats fins ara en el susdit Laboratori son de Pobla de Segur i del estany ae Montcortés, (Lleyda) *Microtus (Chionomys) nivalis aquitanus* Mill. i no *aquitanicus*, que es un rossegador, es mes característic de la fauna pirenenca i pot trobar-se a Nuria i tal volta el Sr. MASFERRER i RIEROLA l'hi havia trobat; CABRERA LATORRA el cita dels Pireneus d'Aragó, Osca i el comunicant l'ha trobat a la Renclusa de la Maladetta.

El *Cysticercus Pisiformis* Zeder.—El P. BARNOLA fa circular entre els present un frasquet que conté tot un plec arraimat de quistes (hidàtits) trovats al obrir un conill, criat en domesticitat, entrellaçats als plects mesentèrics entremig de les nanses del intestí prim. Mirats al microscopi binocular mostren certa transparència, amb la part central d'un blanc de llet, son brillants i presenten exteriorment una estructura d'apariència fibrosa. Tot induïa a creure que's tractava d'un cuc endoparàsit. Comprimits amb força els dits quistes (eren molt resistents) entre dos porta - objectes, i mirats amb regular augment, hom hi descobrí el embrió d'una *Taenia*, en el estat de cisticerc; presentant en el cap nombrosos ganchets, quatre ventoses, seguit d'uns onze anells, i el reste enrodonit. Pel conjunt de caràcters i per la víctima que'l hostejaba es veu tractar-se del *Cysticercus pisiformis* Zeder. El nom específic ve de la seva forma i dimensions, encara que aquestes arriuen a variar entre la d'un grà de mill fins la d'un pèsol. En aital estat larvari es trova adherit al intestí prim i mesenteri de la llebre i del conill, sigui de bosc. sigui casolà; on resta en estacionari en son creiximent fins que siguin devorats per un gos o bé per un llop. Aleshores passen a l'estat perfecte, desentrotllan-se els anells o estròbils, que formen una cinta, (taenia), cual llargaria varia entre 50 i 150 cm. (hi ha autor que la fa arribar fin a 200). Cada estròbil te son marge posterior sensiblement més llarg, que no pas el anterior, çò que dona al conjunt un aspecte típic, d'on hom derivà el nom específic: *Taenia se-*

rrata Goeze, que s'ha donat al individu adult, habitant, com portem dit, del budell prim del gos i del llop. REMY SAINT-LOUP suposa ésser freqüent el cisticerc en el conill casolà. El cap o *escòlex* de la forma adulta (taenia) està provist d'una corona de ganxets, qu'arriben a 40 o 48, de 13 mm. de llargaria, disposats en dugues files, insertats en la base d'un reinflament mitjà del cap, anomenat *rostrum*. El poro genital de la *Taenia serrata* es presenta en el anells succesius alternativament a dreta i esquerra, d'encà la regió mitjana del cos fins a la extremitat posterior. En despendres els anells o proglotis al exterior, cauen, i es dispersen els ous, escampant-se per terre o les herbes, les que menjades pels lepòrits, resten aquests infestats. Volguerem esbrinar la procedència del *Cysticercus pisiformis* en el cas qu'ens ocupa; podem donar com a segur que els conills infestats, ho foren per brins d'aufals dessecada procedent de la Segarra, que's donàren als d'una gavia, i que tots moriren. Presentaren com símptomes, un desfalliment gran del cap, que semblava no poguessin tenir dret, enso-piment i desgana complerta. El cisticerc de la llebre o conill com s'anomena el *pisiformis*, presenta el cos de 4 a 9 mm., cilíndric, allargat anteriorment, la visicula globulosa es de la mateixa llargaria pròximament, coll estret, cap (escòlex) globulós, amb una doble corona de ganxets en nombre de 34 a 46, presentant els grans de 32 a 25 mm. de llargaria, els petits de 13 a 16. Es fàcil trovar-ne molts en el mateix quist. Els experiments de KUCHENMEISTER de Zittau, han tret l'incertitut que sembla hi havia entre molts Helmin tòlecs sobre la verdadera filiació del *Cysticercus pisiformis*, opinió sostinguda també per VAN BENEDEN, SIEBOLD i BAILLET. Aquest, Professor de l'Escola de Vetrinaria de Tolosa, va repetir nombroses experiències per a confirmar les de KUCHENMEISTER.